

04

EU-MIDIS

Badanie UE na temat mniejszości
i dyskryminacji

Polski

2010

Sprawozdanie „Kluczowe dane” Zatrzymania przez policję a mniejszości

Agencja Praw Podstawowych Unii Europejskiej (FRA)

EU-MIDIS

BADANIE UE NA TEMAT MNIEJSZOŚCI I DYSKRYMINACJI

CZYM jest EU-MIDIS?

Skrót EU-MIDIS oznacza „Badanie UE na temat mniejszości i dyskryminacji”

Jest to pierwsze ogólnounijne badanie przeprowadzone z udziałem imigrantów i przedstawicieli etnicznych grup mniejszościowych na temat ich doświadczeń w zakresie dyskryminacji i przestępczej wiktymizacji w życiu codziennym.

W związku z tym, że wiele przypadków dyskryminacji i wiktymizacji nie jest zgłaszanych, a także ponieważ dane dotyczące dyskryminacji i wiktymizacji mniejszości etnicznych w wielu państwach członkowskich nie są pełne, EU-MIDIS stanowi źródło najbardziej kompleksowych i aktualnych danych dotyczących stopnia dyskryminacji i wiktymizacji mniejszości w obrębie UE.

Badanie w formie bezpośredniego wywiadu przeprowadzono z udziałem 23 500 imigrantów i przedstawicieli mniejszości etnicznych w 27 państwach członkowskich UE na przestrzeni 2008 r.

Dodatkowo 5000 osób będących przedstawicielami populacji większości i zamieszkujących te same regiony co grupy mniejszościowe zostało objętych badaniem w dziesięciu państwach członkowskich w celu porównania wyników badania w zakresie kluczowych kwestii.

Każdy z wywiadów trwał od 20 minut do godziny i składał się z szeregu szczegółowych pytań.

Czwarte sprawozdanie z serii „Kluczowe dane”

Tematem niniejszego sprawozdania są doświadczenia respondentów dotyczące zatrzymania przez policję, w tym poziom zaufania do policji. Jest to czwarte z serii sprawozdań EU-MIDIS „Kluczowe dane”, w których omawiane są konkretne wyniki badania.

W sprawozdaniu EU-MIDIS „Kluczowe dane” jedynie wstępnie nakreślono wyniki badania – celem jest zapoznanie czytelnika z podstawowymi ustaleniami.

Szczegółowe „Sprawozdanie główne z wyników badania EU-MIDIS” zostało opublikowane w grudniu 2009 r.; można w nim znaleźć dodatkowe informacje na temat doboru prób oraz miejsca przeprowadzania wywiadów w każdym państwie członkowskim oraz szczegółowe ustalenia na temat różnych obszarów objętych badaniem.

Wszystkie sprawozdania z badania dostępne są na stronie internetowej Agencji (<http://fra.europa.eu/eu-midis>):

- Sprawozdanie „Kluczowe dane, część 1: Romowie”
- *Data in Focus 2: Muslims* (Sprawozdanie „Kluczowe dane, część 2: Muzułmanie”)
- *Data in Focus 3: Rights Awareness and Equality Bodies* (Sprawozdanie „Kluczowe dane, część 3: Wiedza na temat praw i organów ds. równości”)
- *EU-MIDIS Main Results Report* (Sprawozdanie główne z wyników badania)
- *EU-MIDIS 'At a glance' - introduction to the survey* (Badanie EU-MIDIS w skrócie – wprowadzenie do badania)
- *Full technical report* (Pełne sprawozdanie techniczne)
- *Survey questionnaire* (Kwestionariusz badania)

W przypadku pytań dotyczących niniejszego tłumaczenia należy zwrócić się do wersji angielskiej, która jest autentyczną i oficjalną wersją dokumentu.

SPRAWOZDANIE „KLUCZOWE DANE”, CZĘŚĆ 4: KLUCZOWE USTALENIA W KWESTII ZATRZYMAŃ PRZEZ POLICJĘ I MNIEJSZOŚCI

- W sześciu z dziesięciu badanych państw członkowskich, w których zbadano grupy mniejszościowe i grupy należące do większości społeczeństwa mieszkające na tych samych obszarach, respondenci pochodzący z mniejszości byli częściej zatrzymywani przez policję w ciągu ostatnich 12 miesięcy przed badaniem.
- Przy analizowaniu częstotliwości zatrzymań przez policję respondentów należących do grup mniejszościowych i większości społeczeństwa w tych dziesięciu państwach członkowskich okazało się, że osoby, które zatrzymano w ostatnich 12 miesiącach trzy lub więcej razy należały wyłącznie do mniejszości.
- Niektóre grupy mniejszościowe mają szczególnie dużo kontaktów z policją – na przykład Romowie w Grecji doświadczyli w 12-miesięcznym okresie przeciętnie 6-krotnego zatrzymania przez policję.
- W dziesięciu państwach członkowskich, w których można przeprowadzić porównania pomiędzy respondentami należącymi do grup mniejszościowych i do większości społeczeństwa, w przypadku przedstawicieli mniejszości zachodziło większe prawdopodobieństwo zatrzymania w środkach transportu publicznego bądź na ulicy niż w przypadku osób należących do większości. Przykładowo – na Węgrzech 83% respondentów romskich, którzy zostali zatrzymani przez policję, było zatrzymywanych w środkach transportu publicznego lub na ulicy, w porównaniu z 10% respondentów należących do większości społeczeństwa; w Hiszpanii 81% respondentów pochodzących z Afryki Północnej zostało zatrzymanych w środkach transportu publicznego lub na ulicy, w porównaniu z 30% respondentów należących do większości społeczeństwa.
- W dziesięciu państwach członkowskich, w których można przeprowadzić porównania pomiędzy respondentami należącymi do grup mniejszościowych i do większości społeczeństwa, w przypadku przedstawicieli mniejszości zachodziło ogólnie większe prawdopodobieństwo zażądania przez policję dokumentów tożsamości podczas zatrzymania niż w przypadku osób należących do większości. Przykładowo – we Włoszech od 90% respondentów pochodzących z Afryki Północnej, którzy zostali zatrzymani, zażądano dokumentów tożsamości, w porównaniu z 48% respondentów należących do większości społeczeństwa; w Grecji dokumentów tożsamości zażądano od 88% zatrzymanych Romów i 48% respondentów należących do większości.
- W dziesięciu państwach członkowskich, w których można przeprowadzić porównania pomiędzy respondentami należącymi do grup mniejszościowych i do większości społeczeństwa, respondenci należący do większości społeczeństwa byli zazwyczaj zdania, że policja zachowywała się wobec nich z szacunkiem podczas zatrzymania, zaś respondenci pochodzący z mniejszości wskazywali, że policja nie okazywała im szacunku.
- Grupy mniejszościowe, które uważają, że były zatrzymywane przez policję ze względu na swoje pochodzenie etniczne lub imigracyjne charakteryzują się niższym poziomem zaufania do policji niż grupy, które uważają, że zatrzymania nie mają związku z ich pochodzeniem etnicznym.
- Ponad 20% respondentów z następujących grup uznało, że zostali oni zatrzymani przez policję w ciągu ostatnich 12 miesięcy ze względu na swoje pochodzenie etniczne lub imigracyjne: Romowie w Grecji (39%); osoby pochodzenia północnoafrykańskiego w Hiszpanii (31%); Romowie na Węgrzech (24%); osoby pochodzenia subsaharyjskiego we Francji (24%); osoby pochodzenia północnoafrykańskiego we Włoszech (21%).
- Połowa pochodzących z grup mniejszościowych ofiar napaści, pogróżek lub dotkliwego nękania podała, że nie zgłosiła tych wydarzeń policji ze względu na brak pewności, czy policja będzie w stanie cokolwiek zrobić.
- 13% pochodzących z grup mniejszościowych ofiar napaści, pogróżek lub dotkliwego nękania podało, że nie zgłosili oni tych wydarzeń policji ze względu na niechęć do policji lub strach przed nią lub z powodu wcześniejszych złych doświadczeń z nią związanych.

BADANIE

Pytania w badaniu EU-MIDIS dotyczyły poniższych zagadnień:

- doświadczenia osobiste respondentów w zakresie dyskryminacji wynikającej z przynależności do grup mniejszościowych w dziewięciu różnych sferach życia codziennego, a także ewentualne zgłoszenie zaistnienia faktu dyskryminacji;
- sposób postrzegania różnych form dyskryminacji w kraju przebywania, jak również poziom znajomości własnych praw i wiedzy na temat placówek upoważnionych do walki z dyskryminacją;
- doświadczenia osobiste respondentów w zakresie bycia ofiarą przestępstwa, a także czy uważają oni, że wiktymizacja ta nastąpiła częściowo lub wyłącznie ze względu na ich przynależność do mniejszości etnicznej i czy przypadki wiktymizacji zostały przez nich zgłoszone (w tym przyczyny rezygnacji ze zgłoszenia);

Kwestionariusz EU-MIDIS dostępny jest pod adresem: http://fra.europa.eu/fraWebsite/attachments/EU-MIDIS_Questionnaire.pdf

- kontakty z organami ścigania oraz kontroli granicznej i celnej, z uwzględnieniem przekonania respondentów, czy padli ofiarą praktyk dyskryminującego profilowania etnicznego.

PRÓBA

Wszystkie państwa członkowskie UE

500-1500 wywiadów w każdym państwie członkowskim.

Przebadano wybrane grupy mniejszości etnicznych, imigrantów i mniejszości narodowych.

Okres prowadzenia badania:

Maj – listopad 2008 r.

Metoda doboru prób:

Głównie losowy dobór próby: w 22 z 27 państw członkowskich.

<http://fra.europa.eu/eu-midis>

DLACZEGO WAŻNE JEST ZBADANIE ZAGADNIENIA ZATRZYMAŃ POLICYJNYCH I MNIEJSZOŚCI?

Egzekwowanie prawa w oparciu o równość i niedyskryminację to podstawa społeczeństw demokratycznych. W kontekście stałej migracji do Unii Europejskiej oraz przepływów ludności wewnątrz państw członkowskich i pomiędzy nimi, jak również istnienia znaczących mniejszości narodowych, egzekwowanie prawa w UE w coraz większym stopniu oznacza pracę ze zróżnicowanymi wspólnotami.

Jeśli uznamy, że egzekwowanie prawa to nie tylko walka z przestępczością, ale również spełnianie potrzeb i realizowanie praw ofiar i świadków oraz całych społeczności, możemy zacząć badać je jako służbę publiczną – działającą na rzecz zróżnicowanej populacji europejskiej. W tym kontekście w badaniu EU-MIDIS zadano grupom mniejszościowym pytania na temat spostrzeżeń i doświadczeń dotyczących dyskryminacji ze względu na pochodzenie etniczne i imigracyjne w różnych obszarach życia codziennego – w tym także w kontekście egzekwowania prawa.

Sukces działań policji jako „służby publicznej” jest powiązany z tym, w jaki sposób różne społeczności są traktowane przez policję i jak to traktowanie postrzegają. Dobre relacje z policją i zaufanie do niej częściowo wyjaśniają dużą liczbę zgłaszanych przestępstw. Wskaźnikiem dobrych relacji pomiędzy organami ścigania a społecznościami mniejszościowymi jest w szczególności duża liczba zgłaszanych i odnotowywanych przestępstw na tle rasowym.

W niniejszym sprawozdaniu pokazano egzekwowanie prawa przez pryzmat równości i niedyskryminacji, traktując działania policji jako służbę publiczną. Wywiady przeprowadzone z ponad 23 500 respondentami o pochodzeniu etnicznym lub imigracyjnym są źródłem kluczowych informacji na temat doświadczeń członków mniejszości w związku z działaniami policji w każdym państwie członkowskim i zawierają również dowody na traktowanie potencjalnie dyskryminacyjne. Dowody przedstawione w sprawozdaniu mogą pomóc państwom członkowskim w identyfikowaniu i rozwiązywaniu problemów występujących w relacjach między policją a społecznościami.

Niniejsze sprawozdanie EU-MIDIS „Kluczowe dane” powinno być interpretowane w powiązaniu z publikacją FRA „Podniesienie skuteczności działań policji. Rozumienie dyskryminującego profilowania etnicznego i zapobieganie mu: przewodnik” (2010), która wprowadza tematykę profilowania etnicznego w kontekście pracy policji.

PIERWSZE OGÓLNOEUROPEJSKIE BADANIE DOŚWIADCZEŃ GRUP MNIEJSZOŚCIOWYCH W ODNIESIENIU DO DZIAŁAŃ POLICJI

Obszar relacji pomiędzy organami ścigania a grupami mniejszościowymi nie został w większości państw członkowskich odpowiednio zbadany; niniejsze sprawozdanie zawiera zatem pierwszy ogólnoeuropejski przegląd doświadczeń wybranych grup mniejszościowych i imigranckich w odniesieniu do egzekwowania prawa. Nieliczne państwa członkowskie, wśród których prym wiodzie Wielka Brytania, systematycznie gromadzą dane na temat sądownictwa karnego lub podejmują ograniczone badania w temacie działań organów ścigania (w tym zatrzymań przez policję) oraz ich wpływu na różne grupy. Tymczasem tego rodzaju dane, gromadzone anonimowo jako dane zagregowane, są podstawowym źródłem identyfikowania działań policji o charakterze potencjalnie dyskryminującym, które – jeśli nie będą kontrolowane – mogą zaszkodzić relacjom pomiędzy policją a tymi społecznościami.

Celem dokładniejszego zmierzenia różnic w doświadczeniach związanych z egzekwowaniem prawa część badania w ramach EU-MIDIS w dziesięciu państwach członkowskich poświęcono wywiadam z osobami z większości społeczeństwa na temat ich doświadczeń dotyczących zatrzymań przez policję. Wywiady te przeprowadzono wśród respondentów pochodzących z większości społeczeństwa, mieszkających na tych samych obszarach co respondenci pochodzący z grup mniejszościowych, tak więc wyniki były bardziej bezpośrednio porównywalne. Również pod tym względem wyniki badania są unikalne, ponieważ porównują one doświadczenia pomiędzy populacjami mniejszościowymi a większością społeczeństwa w dziesięciu państwach członkowskich.

CZEGO DOTYCZYŁO BADANIE?

W ramach badania zadano respondentom szereg pytań dotyczących egzekwowania prawa w następujących obszarach:

Zatrzymanie przez policję i kontakt z policją

- Przed zapytaniem respondentów o kontakty z policją zadano im pytanie o charakterze ogólnym na temat tego, czy zasadniczo ufają, czy też nie ufają policji.
- Zapytano respondentów, czy zostali zatrzymani przez policję w ciągu ostatnich 12 miesięcy w kraju, w którym przeprowadzano wywiad – *doświadczenie zatrzymania* – oraz, jeśli doszło do zatrzymania, czy ich zdaniem zostali zatrzymani ze względu na swoje pochodzenie etniczne lub imigracyjne – *spostrzeżenia na temat zatrzymań* – czyli tzw. „profilowanie etniczne”.
- Jeśli respondenci byli zatrzymywani przez policję, zadano im serię pytań dotyczących charakteru zatrzymania, w tym na temat czynności policji oraz tego, czy respondenci zostali potraktowani z szacunkiem.

Bycie ofiarą przestępstwa i zgłoszenie przestępstwa policji

- Respondenci, którzy padli ofiarą napaści, pogroźek lub dotkliwego nękania, odpowiadali na pytanie, czy sami zgłosili lub czy ktoś inny zgłosił te wydarzenia policji.
- Jeśli wydarzenia te nie zostały zgłoszone policji, respondenci odpowiadali na pytanie o przyczynę niezgłoszenia.
- Jeśli zaś wydarzenia zostały zgłoszone policji, pytano respondentów o poziom zadowolenia ze sposobu zajęcia się sprawą przez policję.

ZATRZYMANIE PRZEZ POLICJĘ ORAZ SPOSTRZEŻENIA NA TEMAT TRAKTOWANIA DYSKRYMINUJĄCEGO: RÓŻNICE POMIĘDZY GRUPAMI MNIEJSZOŚCIOWYMI

DYSKRYMINUJĄCE PROFILOWANIE ETNICZNE:

W publikacji FRA pod tytułem „Podniesienie skuteczności działań policji. Rozumienie dyskryminującego profilowania etnicznego i zapobieganie mu: przewodnik” (2010) *dyskryminujące* profilowanie etniczne opisane jest jako:

- mniej korzystne traktowanie osoby, która znajduje się w podobnej sytuacji jak inni (innymi słowy „dyskryminowanie”), np. przez wykonywanie przez policję uprawnień w zakresie zatrzymania i rewizji;
- podjęcie decyzji o wykonaniu przez policję uprawnień w oparciu jedynie lub głównie o rasę, pochodzenie etniczne lub religię danej osoby.

W przewodniku FRA wyjaśniono, że kiedy profilowanie obejmuje takie czynniki jak rasa, pochodzenie etniczne i religia, można je uznać za „niezgodne z prawem”; w publikacji tej stosuje się termin „dyskryminujące profilowanie etniczne” celem rozróżnienia niezgodnych z prawem praktyk profilowania i legalnego profilowania.

Wyniki badania dotyczące zatrzymań przez policję można analizować na różne sposoby.

Uwzględniając to, z rys. 1 można wyczytać następujące informacje dotyczące wszystkich badanych respondentów:

- (1) Całkowity odsetek osób zatrzymanych przez policję w ciągu ostatnich 12 miesięcy przed badaniem w każdej grupie mniejszościowej w każdym państwie członkowskim – obliczony poprzez dodanie pierwszej i drugiej wartości procentowej.
- (2) Odsetek osób zatrzymanych przez policję w ciągu ostatnich 12 miesięcy w każdej grupie mniejszościowej w każdym państwie członkowskim, które uznały, że przyczyną zatrzymania było ich pochodzenie etniczne lub imigracyjne – pierwsza wartość procentowa.
- (3) Odsetek osób zatrzymanych przez policję w ciągu ostatnich 12 miesięcy w każdej grupie mniejszościowej w każdym państwie członkowskim, które uznały, że przyczyną zatrzymania nie było ich pochodzenie etniczne lub imigracyjne – druga wartość procentowa.

Przykładowe odczytanie wyników:

Respondenci pochodzenia subsaharyjskiego mieszkający w Irlandii są objęci intensywną kontrolą policji – 59% respondentów z tej grupy zostało zatrzymanych w okresie ostatnich 12 miesięcy przed badaniem. Jednakże tylko 6% tych respondentów uważało, że przyczyną ich zatrzymań w ciągu ostatnich 12 miesięcy było ich pochodzenie etniczne lub imigracyjne, podczas gdy 53% wskazało, że zostali oni zatrzymani przez policję w ciągu ostatnich 12 miesięcy, jednakże nie wiązali tego z dyskryminującym profilowaniem etnicznym.

Respondenci pochodzenia romskiego w Grecji

również są objęci intensywną kontrolą policji – w ciągu 12 miesięcy przed badaniem 56% respondentów z tej grupy doświadczyło zatrzymania; 39% wszystkich Romów objętych badaniem twierdziło, że policja zatrzymała ich wyłącznie ze względu na ich pochodzenie etniczne, a tylko 17% wskazało, że zatrzymania przez policję nie miały związku z ich pochodzeniem etnicznym.

Największy niepokój wśród danych przedstawionych na rys. 1 budzą grupy respondentów, którzy wskazali najwyższy poziom postrzeganego dyskryminującego profilowania etnicznego. Przykładowo, w następujących grupach ponad 20% badanych respondentów wskazało, że ich zdaniem zostali zatrzymani przez policję ze względu na swoje pochodzenie etniczne lub imigracyjne: Romowie w Grecji (39%); osoby pochodzenia północnoafrykańskiego w Hiszpanii (31%); Romowie na Węgrzech (24%); osoby pochodzenia subsaharyjskiego we Francji (24%); osoby pochodzenia północnoafrykańskiego we Włoszech (21%).

W tych państwach członkowskich, gdzie badano więcej niż jedną grupę można zaobserwować uderzające podobieństwa i różnice pomiędzy badanymi grupami w postrzeganiu profilowania. Przykładowo, podczas gdy 31% wszystkich respondentów pochodzenia północnoafrykańskiego badanych w Hiszpanii wskazało, że zostali oni zatrzymani przez policję z powodu swojego pochodzenia etnicznego i imigracyjnego, takiej samej odpowiedzi udzieliło 13% osób pochodzenia południowoamerykańskiego i 5% Rumunów. Można uznać, że wyniki wskazują istnienie dyskryminujących praktyk policji, które dotyczą pewne grupy mniejszościowe znacznie bardziej niż inne. Z kolei we Francji zaobserwować można podobieństwo poziomów postrzegania profilowania pomiędzy badanymi osobami pochodzącymi z Afryki Subsaharyjskiej (24%) i z Afryki Północnej (18%), a we Włoszech pomiędzy osobami pochodzącymi z Afryki Północnej (21%), Albańczykami (16%) i Rumunami (14%).

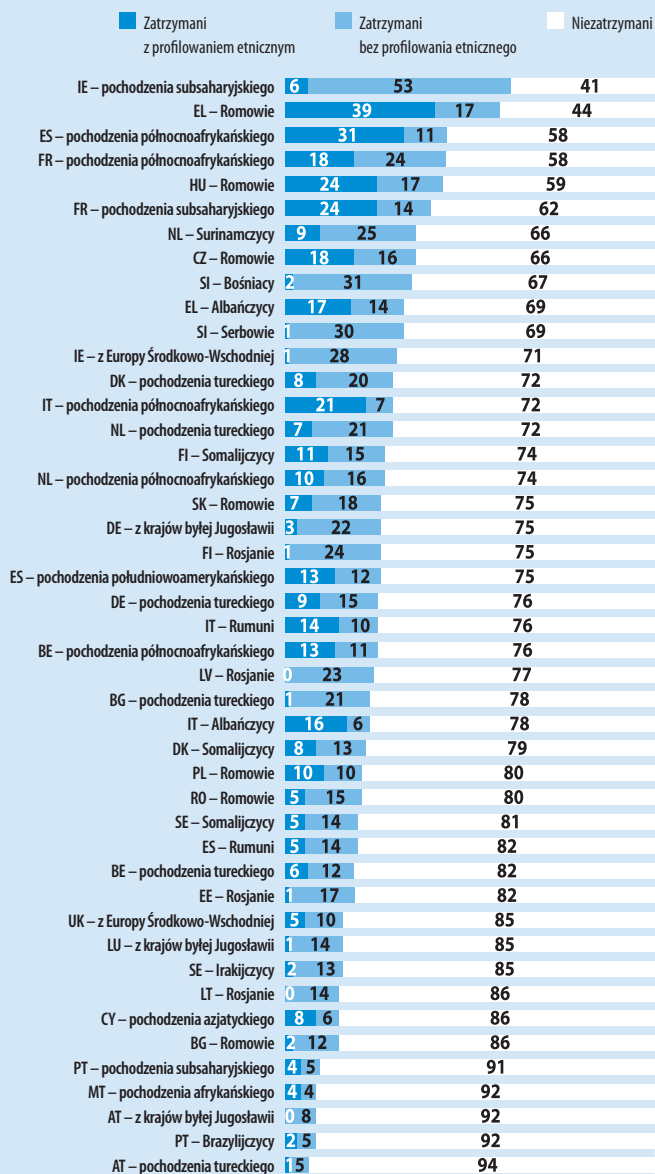
Jednocześnie wyniki wskazują, że niektóre grupy respondentów o takim samym pochodzeniu inaczej postrzegają zatrzymania przez policję w różnych państwach członkowskich. Przykładowo, podczas gdy 31% respondentów pochodzenia północnoafrykańskiego badanych w Hiszpanii wskazało, że policja zatrzymała ich z powodu ich pochodzenia etnicznego i imigracyjnego (profilowanie etniczne), we Francji takiej samej odpowiedzi udzieliło 18% osób pochodzenia północnoafrykańskiego; zaś podczas gdy 39% Romów w Grecji stwierdziło, że doświadczyli oni ze strony policji profilowania etnicznego, tylko 5% Romów w Rumunii i 2% w Bułgarii podało, że policja zatrzymała ich ze względu na ich pochodzenie etniczne. Jednym z wyjaśnień tej rozbieżności, wskazanym w sprawozdaniu „Kluczowe dane” na temat Romów, może być fakt, że Romowie w Rumunii i Bułgarii są wyizolowani z głównego nurtu życia społeczeństwa, w tym z działań policji, tak więc rzadziej narażeni są na potencjalną dyskryminację.

Pozytywnym wnioskiem jest to, że porównanie wyników wszystkich ankietowanych grup pokazuje, że zasadniczo respondenci pochodzący z Rosji oraz krajów byłej Jugosławii rzadko podawali, że są zatrzymywani ze względu na swoje pochodzenie etniczne lub imigracyjne. Z kolei grupy, które wskazały, że były najczęściej zatrzymywane przez policję z powodu swojego pochodzenia etnicznego lub imigracyjnego – czyli Romowie oraz osoby pochodzenia północnoafrykańskiego i subsaharyjskiego – charakteryzują się ciemniejszą skórą niż grupy z najniższym odsetkiem doświadczeń dyskryminujących zatrzymań przez policję.

Wyniki te można lepiej zrozumieć zwracając uwagę na ustalenia dotyczące tych dziesięciu państw, gdzie przeprowadzono badanie również wśród respondentów należących do większości społeczeństwa – pomaga to zobaczyć wyniki w świetle tego, co uznaje się za „normalne” w działaniach policji zgodnie z doświadczeniami większości społeczeństwa.

Rys. 1

Liczba osób zatrzymanych przez policję w ciągu ostatnich 12 miesięcy (%)

Badanie EU-MIDIS, pytania F3 i F5

ZATRZYMANIE PRZEZ POLICJĘ: RÓŻNICE POMIĘDZY GRUPAMI MNIEJSZOŚCIOWYMI A WIĘKSZOŚCIĄ SPOŁECZEŃSTWA

Odsetek osób zatrzymanych przez policję

W dziesięciu państwach przedstawicielom większości społeczeństw, mieszkającym na tych samych obszarach co respondenci pochodzący z mniejszości, zadano pytanie o to, czy zostali zatrzymani przez policję w ciągu ostatnich 12 miesięcy.¹

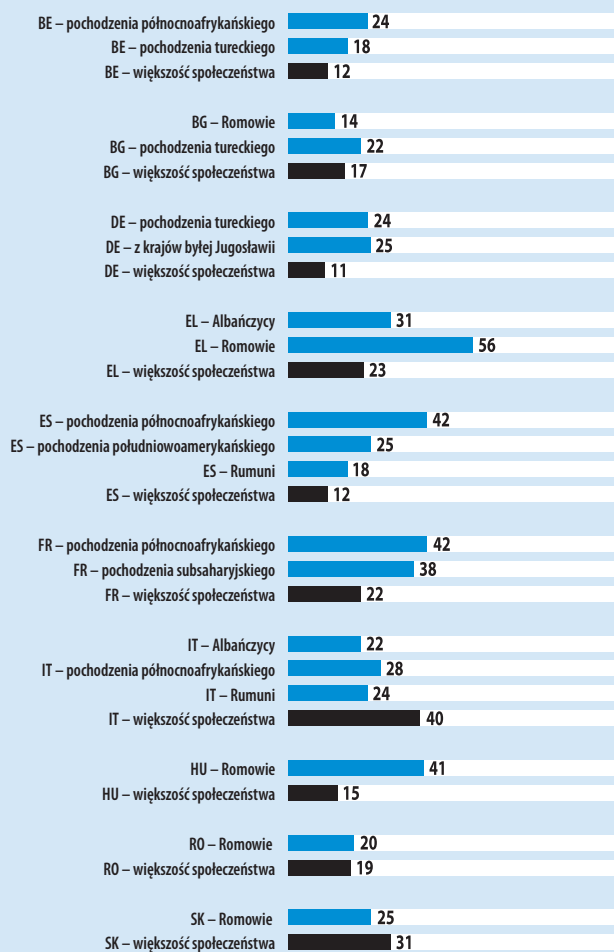
Przedstawione na rys. 2 wyniki wskazują, czy respondenci pochodzący z grup mniejszościowych byli zatrzymywani przez policję częściej niż respondenci pochodzący z większości społeczeństwa. Jednakże ponieważ członków większości społeczeństwa nie pytano, czy ich zdaniem zostali zatrzymani przez policję ze względu na pochodzenie etniczne, wyniki pokazują jedynie odsetek

osób zatrzymanych w każdej grupie i należy podchodzić z ostrożnością do stosowania ich jako wskaźników istnienia praktyk dyskryminującego profilowania. Uwzględniając powyższe można zauważyć, że:

- W sześciu z dziesięciu państw członkowskich, w których badano respondentów z grup mniejszościowych i z większości społeczeństwa, respondenci pochodzący z mniejszości byli częściej zatrzymywani przez policję w ciągu ostatnich 12 miesięcy.
- W dwóch z dziesięciu państw członkowskich, w których badano respondentów z grup mniejszościowych i z większości społeczeństwa, respondenci pochodzący z większości byli częściej zatrzymywani przez policję w ciągu ostatnich 12 miesięcy: we Włoszech i na Słowacji.
- Sytuacja w Bułgarii jest mniej wyrazista – 14% Romów, 17% większości społeczeństwa i 22% respondentów pochodzenia tureckiego wskazało, że zostali oni zatrzymani przez policję w ciągu ostatnich 12 miesięcy.
- W Rumunii nie odnotowano wyraźnych różnic pomiędzy doświadczeniami zatrzymania przez policję pomiędzy populacją Romów (20%) a większością społeczeństwa (19%).

Rys. 2

Liczba osób zatrzymanych przez policję w ciągu ostatnich 12 miesięcy; wyniki dla próby z większości społeczeństwa oraz dla grup mniejszościowych badanych w dziesięciu państwach członkowskich (% wszystkich respondentów)

Badanie EU-MIDIS, pytanie F3

Dzięki sprawdzeniu statystycznie istotnych różnic pomiędzy wynikami dotyczącymi respondentów z większości i z mniejszości społeczeństwa w dziesięciu państwach członkowskich? EU-MIDIS pokazuje, że w większości przypadków różnice te nie występują przypadkowo.

Można zauważyć pewne znaczące różnice pomiędzy doświadczeniami respondentów z populacji większości społeczeństwa i populacji mniejszościowej w odniesieniu do zatrzymań przez policję, na przykład:

- na Węgrzech w ciągu ostatnich 12 miesięcy przed badaniem zatrzymano 15% respondentów pochodzących z większości społeczeństwa oraz 41% respondentów ze społeczności Romów;
- w Grecji w ciągu ostatnich 12 miesięcy zatrzymano 23% respondentów z większości społeczeństwa i 56% respondentów ze społeczności Romów;
- w Hiszpanii w ciągu ostatnich 12 miesięcy zatrzymano 12% respondentów z większości społeczeństwa i 42% respondentów pochodzących z Afryki Północnej;
- we Francji w ciągu ostatnich 12 miesięcy zatrzymano 22% respondentów z większości społeczeństwa i 42% respondentów pochodzących z Afryki Północnej.

¹ Środki finansowe dostępne na potrzeby badania umożliwiły przeprowadzenie wywiadów wśród przedstawicieli większości społeczeństwa tylko w dziesięciu z 27 państw członkowskich UE; państwa te wybrano drogą losową.

² 95% współczynnik ufności, test zgodności chi-kwadrat Pearsona.

Częstotliwość zatrzymywania przez policję

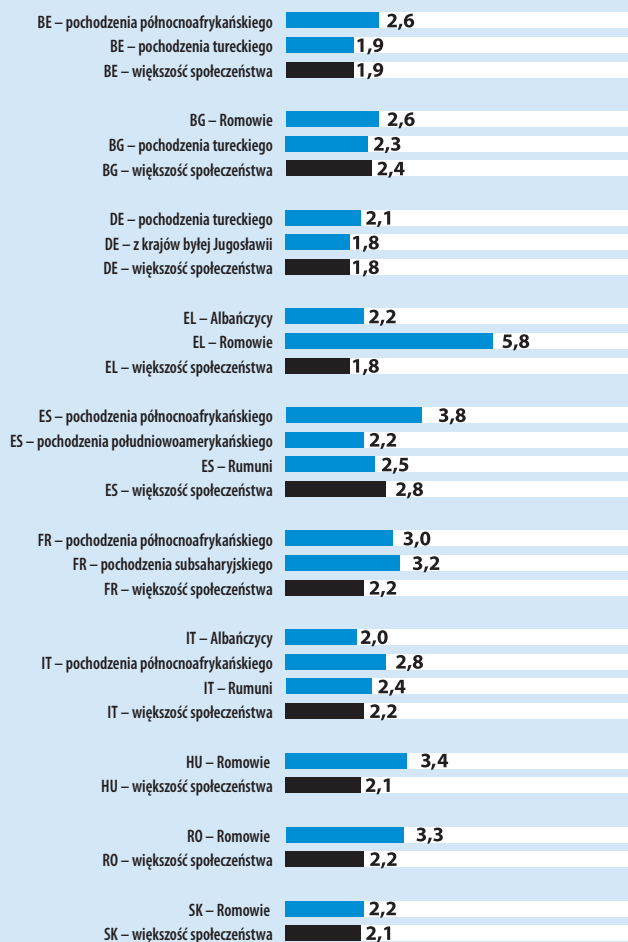
Respondentów, którzy podali, że w ciągu ostatnich 12 miesięcy przed badaniem zostali zatrzymani przez policję, zapytano następnie, ile razy miało to miejsce.

Rys. 3 pokazuje wyraźnie, że w wielu państwach członkowskich respondenci z grup mniejszościowych są przeciętnie zatrzymywani częściej niż respondenci z większości społeczeństwa. **Wśród grup, których przedstawiciele podali, że w ciągu ostatnich 12 miesięcy policja zatrzymywała ich co najmniej 3 razy, znajdują się wyłącznie grupy mniejszościowe** - przy czym Romowie w Grecji doświadczyli przeciętnie prawie 6 zatrzymań w okresie 12 miesięcy.

Wyniki te pokazują, że niektóre grupy mniejszościowe są objęte szczególnie intensywną kontrolą policji. Niepokój budzą potencjalne implikacje zróżnicowania doświadczeń dotyczących kontroli policji pomiędzy respondentami z większości społeczeństwa a respondentami z grup mniejszościowych, w szczególności w klimacie nieufności wielu mniejszości wobec policji. Badania i wydarzenia ostatnich trzech dziesięcioleci – od zamieszek na tle rasowym, które miały miejsce w 1981 r. w Brixton (przedmieście Londynu)³ po szeroko rozlane zamieszki na przedmieściach Paryża (głównie Clichy-sous-Bois)⁴ zamieszkałych przede wszystkim przez imigrantów – pokazały, że działania policji muszą być przeprowadzane z uwzględnieniem zagrożenia wywołania nieufności lub, co gorsza, niepokojów w społecznościach, które uważają, że są dyskryminowane ze względu na pochodzenie etniczne lub imigracyjne. Ponieważ policja reprezentuje państwo (a więc całość społeczeństwa), jej działania muszą być oceniane jako wolne od dyskryminacji i tak też realizowane. W tym kontekście działania policji mogą wzmocnić efekt spójności społecznej i włączenia społecznego.

Rys. 3

Częstotliwość zatrzymania przez policję w ciągu ostatnich 12 miesięcy (w odniesieniu do osób, które doświadczyły zatrzymania); wyniki dla próby z większości społeczeństwa oraz dla grup mniejszościowych badanych w dziesięciu państwach członkowskich

Badanie EU-MIDIS, pytanie F4

3 The Brixton Disorders, 10-12 April 1981 (The Scarman Report), Cmd 8427, London: Home Office (1981).

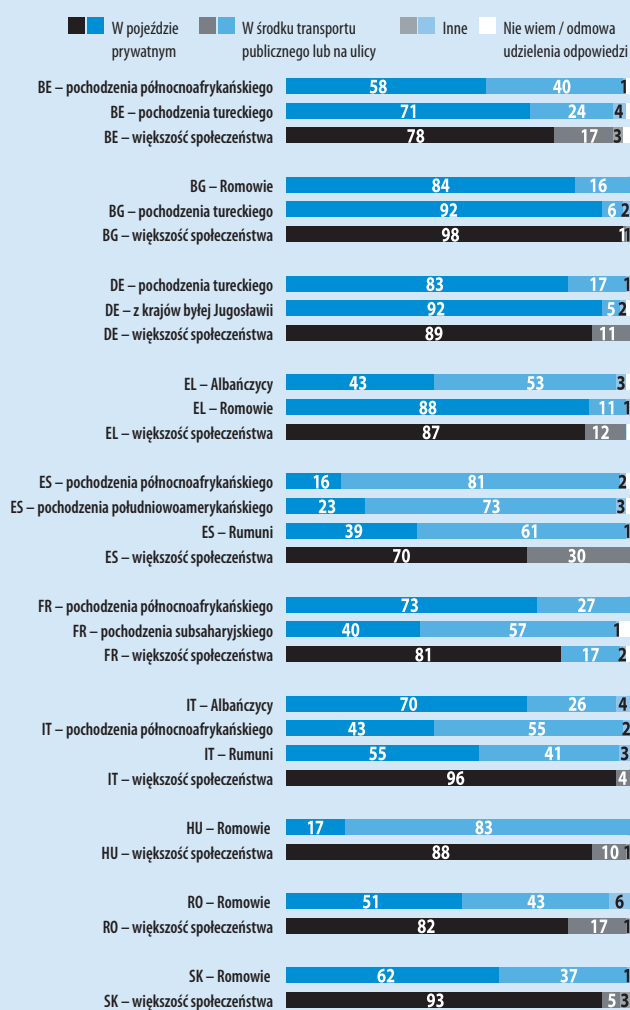
4 <http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/4413964.stm>.

Okoliczności zatrzymania

W ramach badania zapytano respondentów o okoliczności ostatniego zatrzymania ich przez policję – czy zostali zatrzymani w pojeździe prywatnym, w środku transportu publicznego, czy też na ulicy. Wyniki przedstawione na rys. 4 pokazują, że 70-98% respondentów należących do większości społeczeństwa w dziesięciu badanych państwach członkowskich zostało zatrzymanych w pojeździe prywatnym. Prawdopodobieństwo zatrzymania w prywatnym pojeździe w przypadku różnych badanych grup mniejszościowych jest zróżnicowane; z kolei zatrzymania w środkach transportu publicznego lub na ulicy doświadczają częściej respondenci z mniejszości niż należący do większości społeczeństwa. Przykładowo: we Francji policja zatrzymywała w środkach transportu publicznego lub na ulicy 17% respondentów należących do większości społeczeństwa, 27% respondentów pochodzących z Afryki Północnej oraz 57% respondentów pochodzących z Afryki Subsaharyjskiej.

Rys. 4

Okoliczności ostatniego zatrzymania przez policję (w odniesieniu do osób, które doświadczyły zatrzymania); wyniki dla próby z większości społeczeństwa oraz dla grup mniejszościowych badanych w dziesięciu państwach członkowskich (%)

Badanie EU-MIDIS, pytanie F6

Badanie EU-MIDIS wskazuje, że częstotliwość zatrzymania przez policję w ciągu ostatnich 12 miesięcy jest znacznie większa w przypadku tych respondentów pochodzących z grup mniejszościowych, którzy posiadają samochód osobiście lub w swoim gospodarstwie domowym (31%) niż w przypadku respondentów, którzy *nie* posiadają samochodu ani osobiście, ani w swoim gospodarstwie domowym (15%).

Pamiętając o tym można poczynić przy interpretacji wniosków dwa założenia, których nie dało się sprawdzić w ramach badania: po pierwsze, w przypadku populacji większości społeczeństwa w państwach członkowskich zachodzi większe prawdopodobieństwo posiadania własnego samochodu niż w przypadku pewnych mniejszości, dlatego też większe jest również prawdopodobieństwo zatrzymania w trakcie korzystania z transportu prywatnego niż publicznego czy też na ulicy; po drugie, zatrzymania przez policję są najczęściej przeprowadzane jako rutynowe kontrole drogowe. Jeśli obydwa powyższe założenia są prawidłowe, pomoże to wyjaśnić wysokie odsetki zatrzymań w odniesieniu do większości społeczeństwa w takich krajach, jak Włochy, gdzie 96% populacji większości zostało zatrzymane w prywatnym pojeździe wobec 43% badanych osób pochodzenia północnoafrykańskiego, 55% Romów i 70% Albańczyków.

Czynności policji podczas zatrzymania

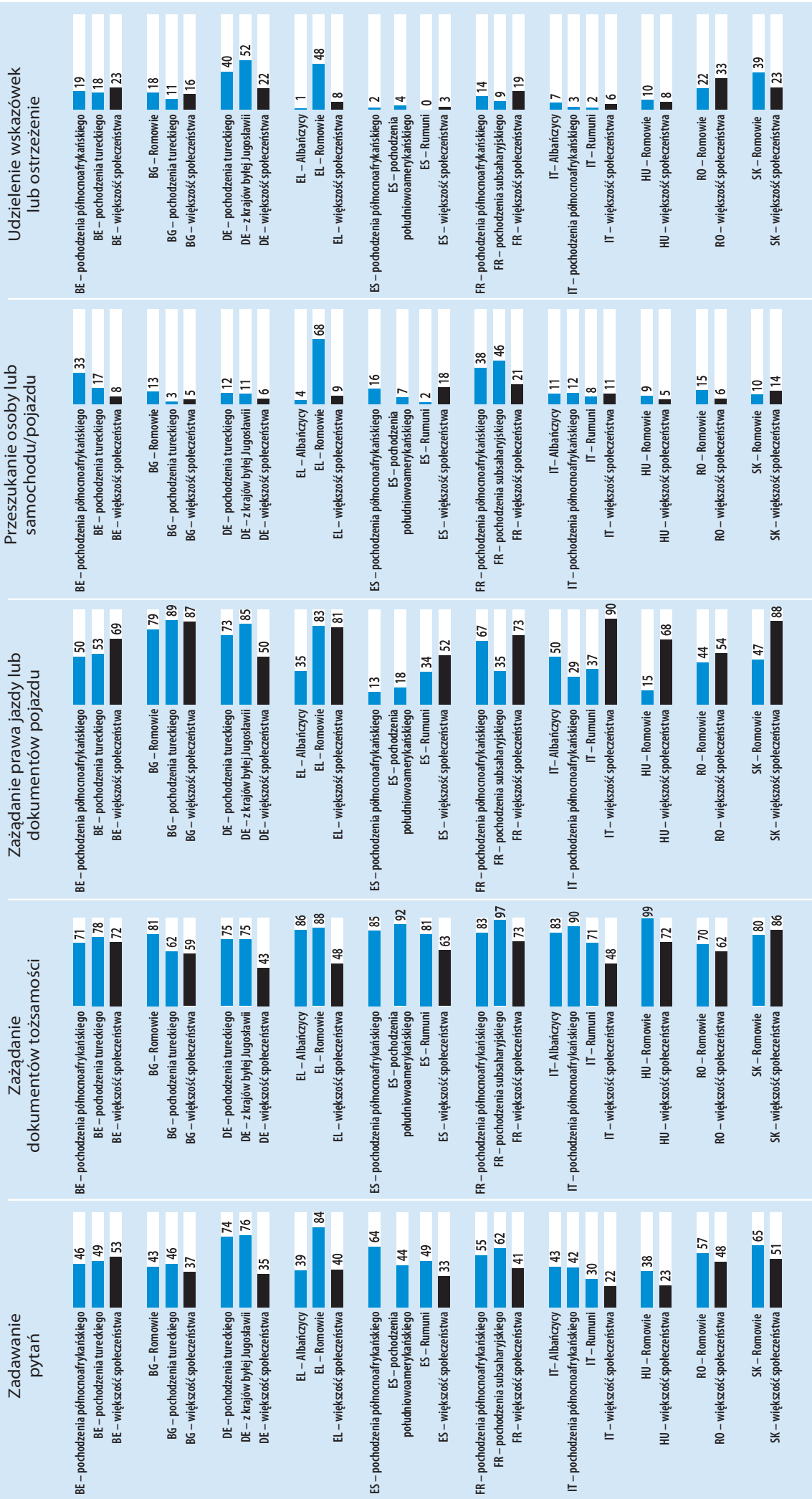
Osoby, które zostały zatrzymane przez policję w ciągu ostatnich 12 miesięcy przed badaniem zapytano, co dokładnie policja robiła podczas zatrzymania.

Na rys. 5 przedstawiono główne czynności podejmowane podczas zatrzymania przez policję w przypadku badanych grup mniejszościowych i większości społeczeństwa w dziesięciu państwach członkowskich. Ponieważ wielu respondentów z większości społeczeństwa i z grup mniejszościowych zatrzymywanych było w prywatnym pojeździe, głównym działaniem policji było zażądanie prawa jazdy lub dokumentów pojazdu. W przypadku niektórych państw i respondentów niektórych grup mniejszościowych policja przeszukiwała również samych respondentów lub ich pojazdy; zdarzyło się to w przypadku 68% Romów w Grecji (w porównaniu z 9% respondentów z większości społeczeństwa oraz 4% Albańczyków); 46% respondentów pochodzących z Afryki Subsaharyjskiej i 38% z Afryki Północnej we Francji (w porównaniu z 21% respondentów z większości społeczeństwa); 33% respondentów pochodzących z Afryki Północnej w Belgii (w porównaniu z 17% respondentów pochodzenia tureckiego i 8% respondentów z większości społeczeństwa).

Rys. 5 pokazuje również, że dokumentów tożsamości żądano częściej od respondentów pochodzących z grup mniejszościowych niż z większości społeczeństwa. Przykładowo: w Niemczech policja żądała dokumentów tożsamości od 43% respondentów z większości społeczeństwa, w porównaniu z 75% respondentów pochodzenia tureckiego i 75% respondentów z krajów byłej Jugosławii. Przedstawiciele mniejszości byli również częściej przesłuchiwanymi przez policję po zatrzymaniu.

Rys. 5

Czynności policji podczas ostatniego zatrzymania w ciągu ostatnich 12 miesięcy (%)

Rys. 5 (ciąg dalszy)

Czynności policji podczas ostatnich 12 miesięcy (%)

Badanie na obecność alkoholu lub narkotyków	Ukaranie mandatem	Aresztowanie/doprowadzenie na posterunek policji	Przyjęcie pieniędzy lub innej formy łapówki	Inne
BE – pochodzenia północnoafrykańskiego 6	BE – pochodzenia północnoafrykańskiego 18	BE – pochodzenia północnoafrykańskiego 4	BE – pochodzenia północnoafrykańskiego 1	BE – pochodzenia północnoafrykańskiego 11
BE – pochodzenia tureckiego 14	BE – pochodzenia tureckiego 15	BE – pochodzenia tureckiego 7	BE – pochodzenia tureckiego 3	BE – pochodzenia tureckiego 23
BE – większość społeczeństwa 23	BE – większość społeczeństwa 13	BE – większość społeczeństwa 8	BE – większość społeczeństwa 7	BE – większość społeczeństwa 26
BG – Romowie 8	BG – Romowie 13	BG – Romowie 0	BG – Romowie 6	BG – Romowie 1
BG – pochodzenia tureckiego 16	BG – pochodzenia tureckiego 10	BG – pochodzenia tureckiego 2	BG – pochodzenia tureckiego 4	BG – pochodzenia tureckiego 1
BG – większość społeczeństwa 10	BG – większość społeczeństwa 7	BG – większość społeczeństwa 1	BG – większość społeczeństwa 2	BG – większość społeczeństwa 2
DE – pochodzenia tureckiego 15	DE – pochodzenia tureckiego 18	DE – pochodzenia tureckiego 2	DE – pochodzenia tureckiego 0	DE – pochodzenia tureckiego 15
DE – z krajów byłej Jugosławii 5	DE – z krajów byłej Jugosławii 19	DE – z krajów byłej Jugosławii 1	DE – z krajów byłej Jugosławii 0	DE – z krajów byłej Jugosławii 7
DE – większość społeczeństwa 11	DE – większość społeczeństwa 15	DE – większość społeczeństwa 0	DE – większość społeczeństwa 0	DE – większość społeczeństwa 15
EL – Albańczycy 4	EL – Albańczycy 7	EL – Albańczycy 11	EL – Albańczycy 0	EL – Albańczycy 1
EL – Romowie 41	EL – Romowie 49	EL – Romowie 34	EL – Romowie 1	EL – Romowie 2
EL – większość społeczeństwa 15	EL – większość społeczeństwa 9	EL – większość społeczeństwa 2	EL – większość społeczeństwa 0	EL – większość społeczeństwa 1
ES – pochodzenia północnoafrykańskiego 3	ES – pochodzenia północnoafrykańskiego 1	ES – pochodzenia północnoafrykańskiego 5	ES – pochodzenia północnoafrykańskiego 0	ES – pochodzenia północnoafrykańskiego 3
ES – pochodzenia południowoamerykańskiego 6	ES – pochodzenia południowoamerykańskiego 9	ES – pochodzenia południowoamerykańskiego 5	ES – pochodzenia południowoamerykańskiego 0	ES – pochodzenia południowoamerykańskiego 3
ES – Rumuni 7	ES – Rumuni 1	ES – Rumuni 1	ES – Rumuni 0	ES – Rumuni 0
ES – większość społeczeństwa 12	ES – większość społeczeństwa 12	ES – większość społeczeństwa 5	ES – większość społeczeństwa 0	ES – większość społeczeństwa 13
FR – pochodzenia północnoafrykańskiego 4	FR – pochodzenia północnoafrykańskiego 9	FR – pochodzenia północnoafrykańskiego 3	FR – pochodzenia północnoafrykańskiego 0	FR – pochodzenia północnoafrykańskiego 1
FR – pochodzenia subsaharyjskiego 2	FR – pochodzenia subsaharyjskiego 8	FR – pochodzenia subsaharyjskiego 7	FR – pochodzenia subsaharyjskiego 0	FR – pochodzenia subsaharyjskiego 1
FR – większość społeczeństwa 13	FR – większość społeczeństwa 18	FR – większość społeczeństwa 1	FR – większość społeczeństwa 1	FR – większość społeczeństwa 3
IT – Albańczycy 1	IT – Albańczycy 4	IT – Albańczycy 1	IT – Albańczycy 0	IT – Albańczycy 0
IT – pochodzenia północnoafrykańskiego 0	IT – pochodzenia północnoafrykańskiego 9	IT – pochodzenia północnoafrykańskiego 4	IT – pochodzenia północnoafrykańskiego 2	IT – pochodzenia północnoafrykańskiego 1
IT – Rumuni 1	IT – Rumuni 4	IT – Rumuni 3	IT – Rumuni 0	IT – Rumuni 3
IT – większość społeczeństwa 5	IT – większość społeczeństwa 16	IT – większość społeczeństwa 0	IT – większość społeczeństwa 1	IT – większość społeczeństwa 3
HU – Romowie 3	HU – Romowie 8	HU – Romowie 3	HU – Romowie 2	HU – Romowie 3
HU – większość społeczeństwa 9	HU – większość społeczeństwa 6	HU – większość społeczeństwa 0	HU – większość społeczeństwa 3	HU – większość społeczeństwa 10
RO – Romowie 7	RO – Romowie 27	RO – Romowie 1	RO – Romowie 4	RO – Romowie 5
RO – większość społeczeństwa 8	RO – większość społeczeństwa 29	RO – większość społeczeństwa 1	RO – większość społeczeństwa 1	RO – większość społeczeństwa 3
SK – Romowie 39	SK – Romowie 19	SK – Romowie 3	SK – Romowie 1	SK – Romowie 3
SK – większość społeczeństwa 37	SK – większość społeczeństwa 22	SK – większość społeczeństwa 0	SK – większość społeczeństwa 1	SK – większość społeczeństwa 1

Spośród mniejszości, które wzięły udział w badaniu w dziesięciu państwach członkowskich najbardziej intensywną kontrolą policji objęci są Romowie w Grecji, którzy doświadczają największej ilości ingerencyjnych działań policji. Przykładowo, w trakcie ostatniego doświadczanego zatrzymania przez policję 49% Romów w Grecji zostało ukaranych przez policję mandatem; 41% przeszło badanie na obecność alkoholu lub narkotyków, zaś 34% zostało aresztowanych lub doprowadzonych na posterunek policji.

Wyniki te stanowią dowód, że w niektórych państwach członkowskich należy systematycznie monitorować charakter zatrzymań przez policję oraz tendencje dobierania osób i grup poddanych zatrzymaniu, dążąc do tego, że zatrzymania będą przeprowadzane sprawiedliwie, a stosowane środki będą proporcjonalne do osiągniętych wyników końcowych.

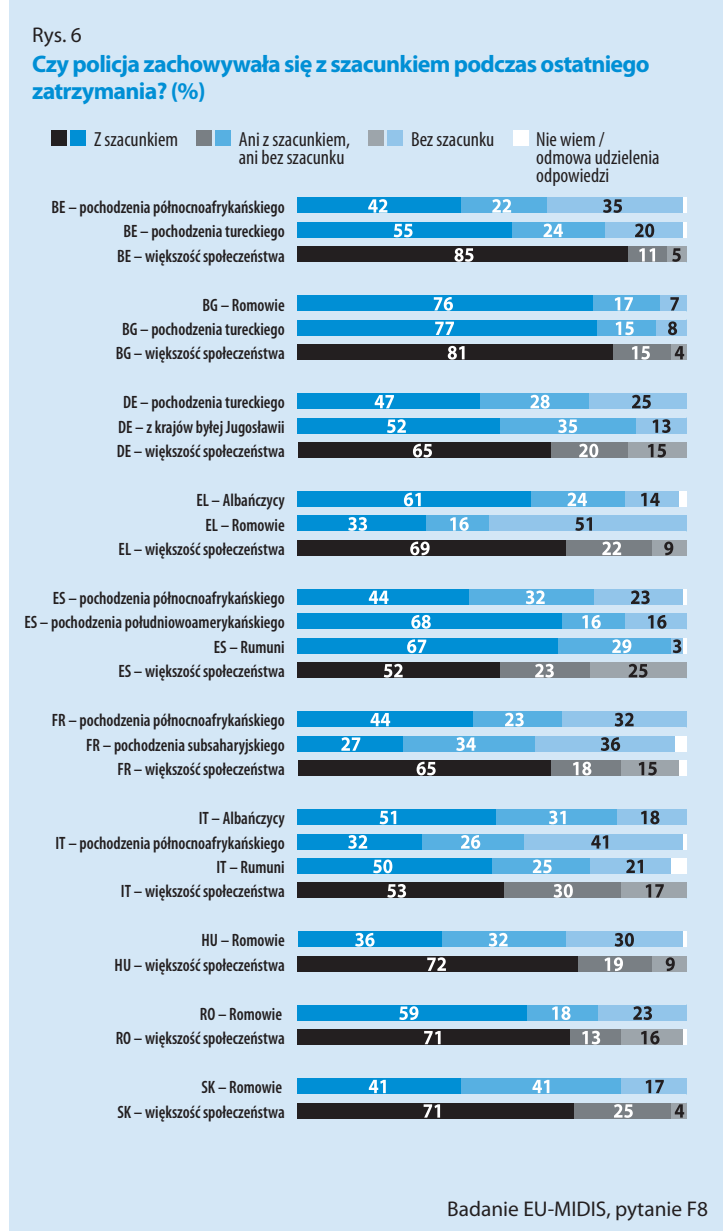
Obecnie spośród wszystkich państw członkowskich UE jedynie Wielka Brytania systematycznie rejestruje wszystkie zatrzymania dokonane przez policję, w tym informacje na temat pochodzenia etnicznego osób zatrzymanych, i udostępnia te dane publicznie. Takie dane są niezbędne do identyfikacji wszelkiego potencjału nieproporcjonalnego zastosowania zatrzymań w odniesieniu do określonych społeczności; należy je interpretować w kontekście informacji, czy zatrzymanie było skutkiem naruszenia prawa, czy też zapobiegło naruszeniu prawa.

Zachowanie policji podczas zatrzymania i zaufanie do policji

Zachowanie policji podczas zatrzymania

Respondentów zapytano, czy policja zachowywała się z szacunkiem w kontaktach z nimi podczas ostatniego zatrzymania. Rys. 6 pokazuje odczucia różnych grup respondentów w odniesieniu do zachowania policji wobec nich.

Wyniki wskazują wyraźnie, że respondenci z większości społeczeństwa uznali, że policja traktowała ich z szacunkiem w trakcie zatrzymania, podczas gdy więcej respondentów z grup mniejszościowych sygnalizowało, że policja wykazywała w stosunku do nich brak szacunku. Przykładowo, w Belgii 42% respondentów pochodzenia północnoafrykańskiego, 55% respondentów pochodzenia tureckiego i 85% respondentów z większości społeczeństwa oświadczyło, że policja traktowała ich z szacunkiem w trakcie ostatniego zatrzymania; z kolei 35% respondentów pochodzenia północnoafrykańskiego, 20% respondentów pochodzenia tureckiego i 5% respondentów z większości społeczeństwa podało, że policja wykazała brak szacunku.

W Bułgarii zaś ponad trzy czwarte wszystkich respondentów (76% Romów, 77% respondentów pochodzenia tureckiego i 81% respondentów z większości społeczeństwa) wskazało, że podczas ostatniego zatrzymania policja potraktowała ich z szacunkiem. Jest to wyraźne przeciwieństwo sytuacji Romów w innych państwach członkowskich – przykładowo, na Węgrzech 36% Romów i 72% populacji większości społeczeństwa wskazało, że byli oni traktowani przez policję z szacunkiem.

Poziom ogólnego zaufania do policji, bez związku z zatrzymaniami

Odpowiedzi udzielone na inne pytanie dotyczące ogólnego zaufania do policji, zadane *przed* szczegółowymi pytaniami na temat zatrzymań przez policję, dają niejednoznaczny obraz po porównaniu odpowiedzi respondentów z grup mniejszościowych i większości społeczeństwa w tym samym państwie członkowskim. Z rys. 7 wynika na przykład, że:

- w **Hiszpanii** odsetek respondentów z różnych grup, którzy uznali, że „raczej ufają” policji był podobny: respondenci pochodzący z Afryki Północnej – 52%, respondenci pochodzący z Ameryki Południowej – 63%, Rumuni – 67%, większość społeczeństwa – 62%;
- w **Niemczech** odnotowano wyższe poziomy zaufania u wszystkich grup, jednak były one znacznie wyższe w przypadku większości społeczeństwa (89%) w porównaniu z respondentami pochodzenia tureckiego (63%) i respondentami z krajów byłej Jugosławii (75%);

- w **Grecji** populacja imigrantów z Albanii wykazuje największy poziom zaufania do policji (66%) w porównaniu z Romami (36%) i większością społeczeństwa (49%). Wysoki poziom zaufania do policji wśród Albańczyków można częściowo wyjaśnić ich oczekiwaniami wobec działań policji w odniesieniu do doświadczeń w Albanii.

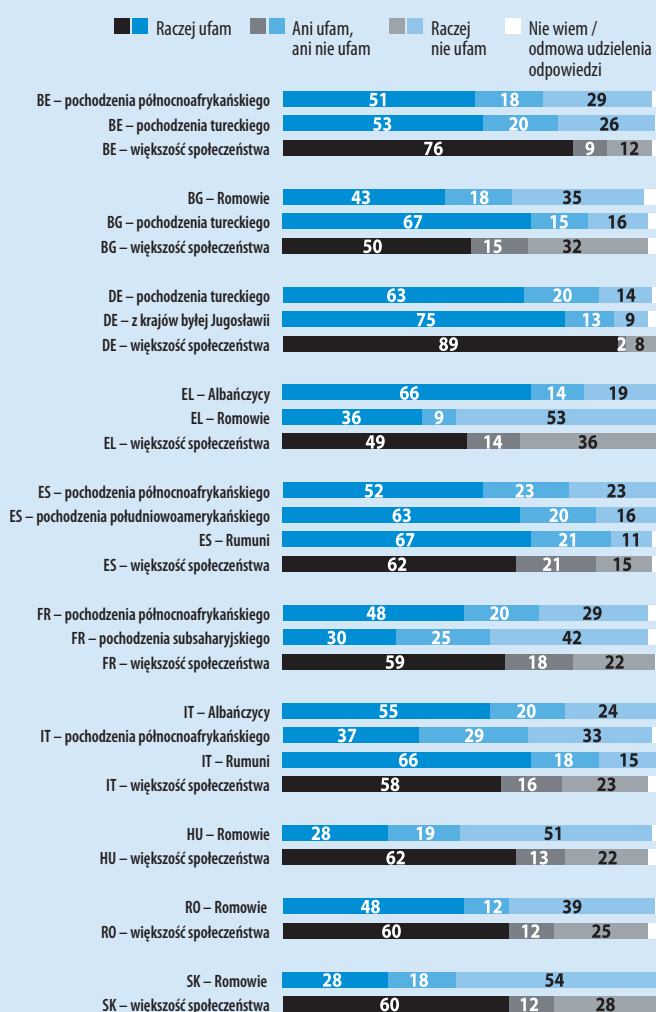
Związek pomiędzy zaufaniem do policji a traktowaniem przez policję podczas zatrzymania

Po porównaniu wyników dotyczących ogólnego poziomu zaufania wobec policji z odpowiedziami na zadane przedstawicielom mniejszości pytania o to, czy byli ofiarami profilowania etnicznego podczas ostatniego zatrzymania, widać wyraźną prawidłowość:

50% respondentów, których zatrzymała policja, ale którzy *nie uznali* zatrzymania za skutek profilowania etnicznego powiedziało, że zasadniczo mają oni zaufanie do policji, zaś 27% respondentów, którzy zostali zatrzymani przez policję i *uznali* to za skutek profilowania etnicznego, poinformowało, że raczej ufają policji. Podsumowując – istnieje wyraźny związek między spostrzeżeniami na temat dyskryminującego traktowania ze strony policji a ogólnym zaufaniem do policji.

Rys. 7

Zaufanie do policji (%)

Badanie EU-MIDIS, pytanie F1

DOŚWIADCZENIA I SPOSTRZEŻENIA DOTYCZĄCE ZATRZYMANIA PRZEZ POLICJĘ W KONTEKŚCIE CECH RESPONDENTÓW

W ramach badania zgromadzono dane nie tylko na temat pochodzenia etnicznego i statusu imigranta (co jest głównym punktem zainteresowania EU-MIDIS), ale również na temat szeregu cech wszystkich *respondentów pochodzących z grup mniejszościowych* poddanych badaniu, takich jak płeć, wiek i status zatrudnienia.

Dane te pozwalają uzyskać dodatkowy obraz różnic w *doświadczeniach* dotyczących zatrzymań – odsetkach respondentów zatrzymanych przez policję. Dostarczają również informacji na temat *spostrzeżeń* dotyczących zatrzymań – odsetka respondentów, którzy zostali zatrzymani i uznali, że przyczyną zatrzymania było pochodzenie etniczne lub imigracyjne, innymi słowy – profilowanie etniczne.

Wyniki te wskazują, które grupy doświadczają większej liczby zatrzymań przez policję i postrzegają te zatrzymania jako dyskryminujące, co pokazuje, które grupy muszą być traktowane przez policję z ostrożnością celem uniknięcia oskarżeń o dyskryminujące traktowanie.

Zagregowane wyniki dotyczące wszystkich respondentów z grup mniejszościowych pozwalają wyciągnąć następujące wnioski:

- **Płeć:** mężczyźni są zatrzymywani częściej niż kobiety. Spośród wszystkich respondentów średnio 35% mężczyzn i 14% kobiet zostało zatrzymanych przez policję w ciągu ostatnich 12 miesięcy przed badaniem. Znacząco więcej mężczyzn (38%) niż kobiet (28%) uznało, że zatrzymano ich wskutek profilowania etnicznego.
- **Wiek:** 15% respondentów powyżej 50. roku życia zostało zatrzymanych przez policję w ciągu ostatnich 12 miesięcy przed badaniem; z kolei wśród respondentów w wieku 16-24 lat było to 28%, w grupie wiekowej 25-34 – 27%, a w grupie wiekowej 35-49 – 25%. Respondenci powyżej 50. roku życia (29%) rzadziej niż osoby w młodszym wieku uznawali, że zostali zatrzymani wskutek profilowania etnicznego.
- **Wykształcenie:** Im wyższy poziom wykształcenia respondenta (określany na podstawie liczby lat nauki), tym większe prawdopodobieństwo, że poinformuje o zatrzymaniu przez policję w ciągu ostatnich 12 miesięcy; przykładowo, 16% respondentów z maksymalnie 5 latami nauki wskazało, że zostało zatrzymanych przez policję w ciągu ostatnich 12 miesięcy, w porównaniu z 22% respondentów z 6-9 latami nauki, 25% respondentów z 10-13 latami nauki i 29% respondentów z co najmniej 14 latami nauki. Prawdopodobnie tę można wyjaśnić w ten sposób, że wykształceni respondenci są bardziej zintegrowani z większością społeczeństwa, a przez to bardziej narażeni na zatrzymanie przez policję,

ponieważ mogą pracować lub regularnie przemieszczać się w obszarach zdominowanych przez przedstawicieli większości społeczeństwa, gdzie zachodzi większe prawdopodobieństwo zatrzymania przez policję, która uważa, że są oni „nie na miejscu” w pewnych okolicach⁵. Innym wyjaśnieniem może być fakt, że osoby o większej liczbie lat nauki są bardziej świadome swoich praw i być może przez to bardziej wyczulone na okoliczności, które można uznać za dyskryminujące.

- **Status zatrudnienia:** Respondenci zatrudnieni i bezrobotni byli częściej zatrzymywani przez policję w ciągu ostatnich 12 miesięcy przed badaniem (odpowiednio 28% i 26%) niż respondenci, którzy określali siebie jako osoby prowadzące gospodarstwo domowe lub pracujące bez wynagrodzenia (14%), lub które były „nieaktywne zawodowo” (19%), która to kategoria obejmuje emerytów i studentów. Wyniki te można lepiej zrozumieć jeśli uwzględnimy, że więcej kobiet określa siebie jako „osoby prowadzące gospodarstwo domowe” lub pracuje bez wynagrodzenia, a kobiety – jak wskazano powyżej – są rzadziej zatrzymywane niż mężczyźni. Jednocześnie wyniki dotyczące wieku pokazują, że emeryci – którzy mają ponad 50 lat – są rzadziej zatrzymywani niż młodzi ludzie.
- **Tradycyjny lub religijny ubiór:** respondentów zapytano, czy w miejscach publicznych noszą ubiór tradycyjny lub religijny, zaś wyniki pokazały, że dzieje się tak głównie w przypadku kobiet. Wyniki odnoszące się do płci pokazują, że kobiety noszące ubiór tradycyjny lub religijny są zatrzymywane przez policję z niemal taką samą częstotliwością co kobiety, które nie noszą takiego ubioru; to samo dotyczy mężczyzn. Jednocześnie taki sam odsetek respondentów noszących ubiór tradycyjny i nienoszących go uznał, że zatrzymanie było skutkiem „profilowania etnicznego” – co może wskazywać, że to pochodzenie etniczne, a nie strój, jest czynnikiem determinującym w przypadku doświadczeń i spostrzeżeń respondentów w odniesieniu do zatrzymania przez policję. Inne czynniki, takie jak płeć męska (w połączeniu z pochodzeniem etnicznym), mają większy wpływ niż ubiór na prawdopodobieństwo zatrzymania i na spostrzeżenia dotyczące profilowania etnicznego.
- **Język państwa członkowskiego jako język ojczysty:** Respondenci, których językiem ojczystym jest język państwa członkowskiego, w którym mieszkają, częściej podają, że ich ostatnie zatrzymanie przez policję było skutkiem „profilowania etnicznego” (46% osób mówiących językiem państwa członkowskiego wobec 33% osób niemówiących tym językiem). Można to wyjaśnić w taki sposób, że im wyższy jest poziom zintegrowania respondentów, tym częściej uważają traktowanie, jakiemu są poddawani, za wynik dyskryminacji.

⁵ Sollund, R. (2006) Racialisation in police stop and search practice – the Norwegian case, (w:) *Critical Criminology*, tom 14(3), wydanie specjalne „Ethnic Profiling, Criminal (In)Justice and Minority Populations”, s. 265-292.

OFIARY PRZESTĘPSTW I ZGŁASZANIE PRZESTĘPSTW POLICJI

Oprócz pytań dotyczących zatrzymań przez policję i zaufania do policji w ramach badania EU-MIDIS zadano respondentom szereg pytań na temat doświadczeń związanych z byciem ofiarą przestępstwa. Respondenci, którzy padli ofiarą napaści, pogróżek lub dotkliwego nękania, odpowiadali na pytanie, czy sami zgłosili lub czy ktoś inny zgłosił te wydarzenia policji, a jeśli przestępstwo nie zostało zgłoszone, pytano o przyczynę niezgłoszenia.

Na rys. 8 przedstawiono przyczyny niezgłoszenia ostatniego przypadku napaści, pogróżek lub dotkliwego nękania w odniesieniu do wszystkich respondentów z grup mniejszościowych, którzy poinformowali, że padli ofiarą przestępstwa. Umożliwiono respondentom opisanie przyczyn rezygnacji ze zgłoszenia przestępstwa policji, a osoby przeprowadzające wywiady odpowiednio przypisały odpowiedzi do 11 różnych kategorii.

- Co druga ofiara napaści, pogróżek lub dotkliwego nękania (48%) podała, że nie zgłosiła tych wydarzeń policji ze względu na brak pewności, czy policja będzie w stanie cokolwiek zrobić.
- 13% ofiar nie zgłosiło przestępstwa policji ze względu na niedogodności z tym związane, takie jak nakład czasu i biurokracja.
- 13% ofiar nie zgłosiło przestępstwa policji z powodu niechęci wobec policji lub strachu przed nią, lub ze względu na wcześniejsze złe doświadczenia z policją.

Wyniki te wskazują, że ofiary przestępstw pochodzące z mniejszości charakteryzują się niskim poziomem wiary w działania policji jako służby publicznej. Szczególnie niepokojące jest, że 13% ofiar pochodzących z grup mniejszościowych nie zgłosiło przestępstw policji ze względu na bardzo negatywne spostrzeżenia i doświadczenia dotyczące działań policji. Wyniki te, interpretowane razem z wynikami badania dotyczącymi ogólnego poziomu zaufania do policji oraz szacunku okazywanego przez policję przedstawicielom mniejszości podczas ostatniego zatrzymania, pokazują wyraźnie, że wiele grup mniejszościowych charakteryzuje się niskim poziomem wiary, że policja jako służba publiczna może być im pomocna.

Biorąc pod uwagę, że w niektórych grupach poziom postrzeganej wiktymizacji na tle rasowym jest szczególnie wysoki – 18% wszystkich Romów i 18% wszystkich respondentów pochodzenia subsaharyjskiego stwierdziło, że byli oni ofiarami napaści, pogróżek lub dotkliwego nękania motywowanego rasowo – wyniki dotyczące rezygnacji ze zgłoszenia przestępstwa policji wskazują konieczność podjęcia wysiłków w celu zbudowania wiary osób szczególnie narażonych na przestępstwa w to, że policja jest służbą publiczną zdolną do skutecznego reagowania na wiktymizację na tle rasowym. Szczegółowe wyniki badania, przedstawione w „Sprawozdaniu głównym z wyników badania” (2009) rzucają światło na osoby szczególnie podatne na przestępstwa określane przez nie same jako motywowane rasowo; wskazano w nich również odsetki przestępstw zgłoszonych policji oraz – co ważne – przyczyny rezygnacji ze zgłaszania przestępstw.

Rys. 8

Przyczyny rezygnacji ze zgłoszenia policji ostatniego przypadku napaści, pogróżek lub dotkliwego nękania (%)

Badanie EU-MIDIS, pytania DD13 i DE12

WYKORZYSTANIE WYNIKÓW

Wyniki niniejszego sprawozdania „Kluczowe dane” wskazują kilka zagadnień istotnych dla decydentów, organów ścigania i społeczności mniejszości, którymi można zająć się na poziomie lokalnym, krajowym i wspólnotowym, a mianowicie:

- Zbiór anonimowych, zagregowanych danych dotyczących doświadczeń związanych z zatrzymaniami przez policję, podzielonych według kryterium pochodzenia etnicznego oraz innych zmiennych, takich jak wiek, może pomóc zidentyfikować prawidłowości w potencjalnie dyskryminujących praktykach policji podczas zatrzymań. Dane takie mogą pomóc w zaradzeniu praktykom dyskryminacyjnym tam, gdzie mają one miejsce⁶.
- Szczegółowe dane na temat zakresu, częstotliwości, okoliczności i charakteru zatrzymań mogą pokazać prawidłowości potencjalnego traktowania dyskryminującego. Informacje te mogą zostać wykorzystane przez policję celem zbadania i dokonania przeglądu własnych praktyk w rozważaniach na temat niedyskryminującego traktowania oraz skutecznych działań.
- Należy podjąć wysiłki celem zgromadzenia danych dotyczących doświadczeń grup mniejszościowych oraz większości społeczeństwa związanych z zatrzymaniami przez policję celem zidentyfikowania i zrozumienia potencjału odmiennego traktowania.

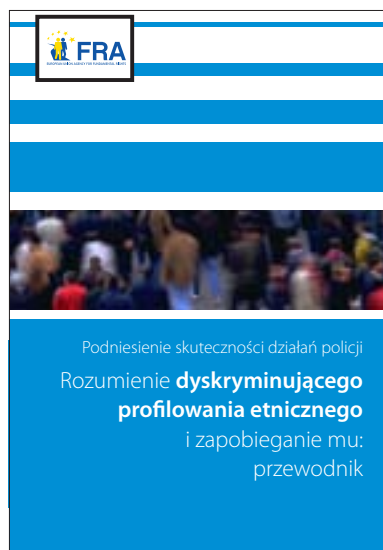
- Choć wystąpienie dyskryminującego profilowania etnicznego jest trudne do udowodnienia, wysoki poziom postrzeganego profilowania w niektórych społecznościach mniejszościowych wskazuje, że konieczne jest dołożenie wysiłków celem ulepszenia relacji pomiędzy policją a mniejszościami.
- Mniejszości, które postrzegają siebie jako ofiary dyskryminującego profilowania stosowanego przez policję charakteryzują się zazwyczaj niższym poziomem zaufania do policji niż inne mniejszości, co sugeruje, że należy rozważyć przeprowadzenie analizy negatywnych skutków działań policji przy jednoczesnym podjęciu wysiłków mających na celu podniesienie poziomu zaufania społeczności mniejszościowych do policji.
- Wyniki badania wskazują na potrzebę poprawy postrzegania przez mniejszości policji jako służby publicznej, która jest zdolna zająć się potrzebami ofiar przestępstw, a w szczególności potrzebami ofiar wiktymizacji na tle rasowym.

Wyniki niniejszego sprawozdania „Kluczowe dane” należy interpretować w powiązaniu z wynikami przedstawionymi w publikacji FRA „Podniesienie skuteczności działań policji. Rozumienie dyskryminującego profilowania etnicznego i zapobieganie mu: przewodnik” (2010).

⁶W badaniu EU-MIDIS ustalono, że zasadniczo większość respondentów pochodzących z grup mniejszościowych wyraziłaby zgodę na anonimowe gromadzenie danych na temat ich pochodzenia etnicznego, gdyby pomogło to w identyfikowaniu dyskryminujących praktyk.

Niniejsze sprawozdanie odnosi się do art. 21 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej (niedyskryminacja).

Poniższe dwa sprawozdania Agencji Praw Podstawowych Unii Europejskiej (FRA) zawierają szczegółową analizę powiązanych zagadnień relacji pomiędzy policją a mniejszościami.

Agencja Praw Podstawowych Unii Europejskiej

EU-MIDIS Badanie UE na temat mniejszości i dyskryminacji

Sprawozdanie „Kluczowe dane”: Zatrzymania przez policję a mniejszości

Projekt: red hot'n'coll, Wiedeń

2011 – 16 str. – 21 x 29,7 cm

ISBN 978-92-9192-738-8

TK-30-09-255-PL-C

DOI: 10.2811/46309

Wiele informacji na temat Agencji Praw Podstawowych Unii Europejskiej znajduje się w Internecie. Dostęp do nich jest możliwy poprzez witrynę FRA (<http://fra.europa.eu>).

© Agencja Praw Podstawowych Unii Europejskiej, 2010

Powielanie do celów niekomercyjnych jest dozwolone pod warunkiem podania źródła informacji.

W celu wykorzystania lub reprodukcji zdjęć zawartych w niniejszej publikacji należy uzyskać zezwolenie właściciela praw autorskich.

© Aaron Kohr - Fotolia.com

ISBN 978-92-9192-738-8

9 789291 927388

TK-30-09-255-PL-C

ODWIEDŹ:

<http://fra.europa.eu/eu-midis>

ZOBACZ RÓWNIEŻ:

EU-MIDIS Main Results Report

EU-MIDIS at a glance

Kluczowe dane – część 1: Romowie

Data In Focus 2: Muslims

Data In Focus 3: Rights Awareness
and Equality Bodies

TECHNICAL REPORT (ON-LINE)

SURVEY QUESTIONNAIRE (ON-LINE)

